

Karjääri alguses Estonia ooperiteatrit peljanud Meta Kodanipork leidis just sellelt lavalt iseenda

sobranna.elu24.ee

07.07.2020 11:13

Heili Reinart

Estonia teater

Meta Kodanipork oli imetlusväärse sarmi, kauni välimuse ja eeskujulikult koolitatud lauluhäälega ooperi- ja operetilaulja. Kuigi 50-aastaseks saades vihjati talle teatrist, et oleks aeg lavalt lahkuda, polnud naine surmani selle otsusega päri.

1950. aastate superstaare tegid raadio ja operetilava. Kuulsaks said Helend Peep oma «Kerjuse lauluga», Veera Nelus, la Uudelepp, Ott Raukas, Viktor Gurjev ja mõistagi Georg Ots ning Meta Kodanipork. «Meta Kodaniporkil oli ilus, väljendusrikas ja eeskujulikult koolitatud hääl, imetlusväärne sarm, pilkukõitev liikumine ja välimus,» kirjutas Helga Tõnson 1974. aastal lauljatarile pühendatud raamatus. «Süda ja mõistus peale selle. Väliste efektide, aplause väljameelitavate nõksude ja tühisust varjava pealetükkivuseta lõi ta oma parimad operetikangelased võluva talitsetuse ja isikupäraga.»

Paeluv oli muusika, mitte teater

Meta isa Aleksander Kodaniburg oli olnud ilus mees, nagu itaallane, mustade lokkis juuste ja suurte vuntsidega. Enne Tallinnasse ametit õppima minemist olevat mees elanud Järvamaal Nurmsi külas rikkas Sakseltõnu talus ja töötanud Sargvere mõisa sepana. Tallinnas elades sai temast aga Volta tehase puusepp ja osav nikerdaja. Kaasaks kositud naise Adele Maria Puhmiga sündis neil kaheksa last. Kaela kandma jõudis neist hakata kuus, nende seas vaid üks poisslaps.

Meta Juliane sündis 23. detsembril 1904. aastal pere teise lapsena ja tema mälestused isast jäid küllalt kasinaks. Tüdruk oli kõigest 11-aastane, kui perekonda tabas suur löök ja pereisa veremürgitusse suri. Nii tuli emal hakata mitmes kohas tööl käima, et ise oma lapsed suureks kasvatada. Adele sai sellega hakkama. Jõudis lastele isegi ilusad riided selga õmmelda ja nendega koos jõuluõhtul kuuse all laule laulda. Argipäeval aga polnud neist kellegil aega veidi vabamalt võtta. Igaühel olid oma ülesanded.

Kuigi Meta on väitnud, et tema nooruseunistustes polnud teatril mingisugust kohta, see nii päris siiski ei olnud. Nende tädi Rosalie Puhmi, kes omal ajal oli edukalt mänginud Valvaja ja Lootuse seltside truppides, peeti andekaks näitlejaks. Pealegi oli ta abiellunud Estonia koomiku Eduard Kurnimiga. See aitas palju kaasa õdede Meta ja Senta teatri- ja muusikahuvi kujunemisele.

Tädipoeg Jüri Roosaar oli samuti teatriinimene, kes töötas Estonias inspitsiendi ja lavastajana.

Meta elus oli suur osa hoopis muusikal. Ta sai koolihariduse algul Tallinna linna tütarlastekoolis ning seejärel tütarlastegümnaasiumis ehk nii nimetatud «ratsagümnas». Lauluõpetaja oli seal Konstantin Tüرنpu. 1923.a. kevadel, kui maestro järglane Harry Truus tüdrukutele kooli lõpuõhtuks Wagneri «Lendava hollandlase» okteti selgeks õpetas, tuli laulda kõrget sopranipartiid. «Kas see sääsk just siis kõrva ärde pirisema jäi, on raske öelda,» kommenteeris Meta ise hiljem.

Laulmist hakkas tüdruk õppima gümnaasiumi viimastes klassides. «Mu kooliõel oli imeilus hääl. Ta oli koloratuursopran. Ta võttis laulutunde ja mina, kes ma armastasin laulu ja muusikat, käisin tunde pealt kuulamas,» meenutas ta. Kui ühes tunnis pakkus õpetaja Elizaveta Rosen Metale võimalust laulda – nii ta sinna jäigi. «Laulu õppisin endale, tundsin sellest rõõmu. Laulja elukutsele pole ma kunagi mõelnud, teatrisse pääsemisele veel vähem,» tunnistas ta.

Tagasihoidlik kantseleiamentnik, kes pühendus laulmisele

Peale kooli lõpetamist sai Meta ametisse Töö ja Hoolekandeministeeriumi kantseleisse. Mõne aja pärast asutuse nimi küll muutus, kui see ühendati Haridusministeeriumiga, aga ta töötas seal 1941. aastani.

1924. aastal astus Meta Tallinna konservatooriumi Aino Tamme lauluklassi. Paraku jäi seal õppimine lühikeseks, sest Tamme õppemetoodika talle ei sobinud. Nii jätkas Meta eraviisiliselt Jelizaveta Roseni õpilasena. Üheskoos läbivõetud ja aastatega kogunenud vokaalsest pagasist sai noore lauljanna kontsertrepertuaari kullafond: aariaid Puccini «Boheemist», «Madame Butterflyst», «Turandotis», Verdi «Traviatast», Mozarti «Titusest», Aava «Vikerlastest», Gounot «Romeo ja Juliast» jt.

1927. aastast peale laulis Meta noorpõlvesõbratati Maimu Uuli eestvedamisel Estonia Muusikaosakonna segakooris. Seda juhatasid tõelised oma ala asjatundjad – Juhan Aavik, Eduard Tubin, Verner Nerep. Paul Olak kirjutas EMO 25. aasta juubelialbumis koori kohta: «See segakoor on kahtlemata kõige parem segakoor Eestis.» Esineti palju nii Estonia kontserdisaalis, ringhäälingus, Kaarli kirikus jne. Metast sai koori solist, kes pälvis nii kodu– kui välisreisidel muusikaavalikkuse tähelepanu. «Kogu minu lauluharrastus käis igapäevase töö kõrvalt,» meenutas ta. «Ma ei kippunud kuskile, olin rahul sellega, mis mul oli!»

Juubielilaulupeo ajal 1933. aastal lavastas Marta Utuste-Lepp vabaõhulavastuse «Jaaniõhtu muistend». Selle ettekandmiseks rakendati 130 tegelast koos tõrvatünnide patarei, suurejoonelise ilutulestiku ja pioneeripataljoni osavõtul. Kaastegevad olid solistid ja Ernst Idla tantsurühm rahvapäraste tantsude ja võimlemisettekannetega. Etendus pidi kujutama vanasid jaaniõhtu tavasid, rahvakombeid, laule ja mängu. Peategelasteks on Jaan ning Mäe Salme. Kui Jaani kehastas Estonia näitleja Kalju Raag oma võimsa häälega, siis Salme ossa valiti noor sopran Meta Kodanipork. Selleks ajaks oli nende nimi juba eestistatud ja Kodaniburgist oli saanud Kodanipork.

Meta Kodanipork nimiosalisena I. Kalmani operetis "Silva".

Ralf Parve arhiiv/Rahvusarhiiv

Sellesama aasta suvest on meenutanud väga populaarne noor laulja Artur Rinne esinemist Narva-Jõesuu kuursaali aia kõlakojas: «Kontserti alustas Meta Kodanipork. Tundsin teda juba varem EMO segakoorist, aga solistina kuulsin teda esimene kord. Kui ilus hää! Kui lihtsalt, kui hingeõitvalt ta esines. Imestasin, miks ta pole teatrisse tahtnud tulla. Piilusin aeda. Rahvas kuulas särasilmi ja hardunult. Kõik ta laulud võeti vastu tugeva aplausiga. Vaheajal soovisin talle vaimustatult õnne ja küsisin, miks ta Estonia ooperist eemale on jäänud. Ei, sinna ta küll ei taha tulla. Meie klaverisaatja arvas: «Ta ei salli intriige, teatris on neid hirmsasti.»

Oktoobris 1933 korraldas Karjala rahvaülikoolid ja noorsooühendused ringreisi Soomes, et tutvustada kümne päeva jooksul Eesti muusikat Helsingis, Viiburis, Lahtis ja kümnekonnas maakohas. Soome sõitsid ülimenukas viuldaja Hugo Schütz ja laulja Meta Kodanipork. Ajaleht Karjala kirjutas sel puhul: «Saime kuulda häält, millist harva kohtame. Hiilgust, värvi, laiust, metalli ja meelitavat pehmust. Esitus kultiveeritud ja ühtlasi lihtne ja suursugune. Lauljanna tõuseb kindlasti mõne aja pärast kuulsate lauljannade hulka.» Eesti õhtu korraldati ka Viiburi raadiojaamas.

Väga palju kontakte muusika ja muusikutega tekkis Metal sel ajal kui tema õde Senta õppis konservatooriumi oreliklassis. Sel ajal sündis isegi väike vokaal-instrumentaal kvintett: Meta Kodanipork, Malle Mägi, Hugo Schütz, Jaan Tammsaar ja Artur Uritamm, mis musitseeris põhiliselt oma lõbuks, käies koos muusikaentusiastist inseneri Tammsaare korteris.

Lauluõpetaja Roseni lahkumine Eestist 1938.a. jättis järele valusa tühimiku, millest aitasid üle saada loomingulised kontaktid lauluõpetaja Jenny Siimoni ja Estonia teatri kontsertmeistri Sergei Mamontoviga. Vilunud pedagoogid aitasid lauljataril saavutatud taset hoida.

Sõja ajal oli Meta Kodanipork ametis Metsade Keskvalitsuses. Ikka kantseleis, ikka Tallinnas. Elu sisu oli aga mujal - tantsukursused, kontserdid, teatrietendused, raamatud, loodus, kunstinäitused, sõpradega suhtlemine. Ning muidugi laulmine. Sakslastel oli olemas selline organisatsioon nagu «Puhkus ja Elurõõm», mis korraldas rahvale meelelahutust. Näiteks Estonia saalis rahvakunstiinimikke, sõjaväeosades kirevaid kavaside või raadios kontserte. Meta sai nüüd tihti esineda koos õde Sentaga või soolodega raadios. Ei puudunud isegi selline kurioossus, kus «Puhkus ja Elurõõm» saatis teda laulma naiste sokkide ja kinnaste kudumise talgutele, et ühisel töötamisel töö kiiremini ja lõbusamini läheks.

Lõpuks ikkagi Estonias

1944. aasta sügisel põgenes Eestist üle 40 estoonlase. Seepärast asuti otsima uusi, vähegi sobivaid lavajõude. Kutsuti kõiki, kes varem laulnud olid, nende hulgas Meta Kodaniporki. Otse Metsade Valitsuse kantseilaua tagant, küsides end pooleks tunniks vabaks, tormas Meta prooviesinemisele ning muidugi võeti ta kooriliikmeks vastu.

Esimeseks lavastuseks, milles naine koorilauljana kaasa tegi, oli Puccini «Madame Butterfly». Suureks omnibussiks kutsutud garderoobis – kitsas väljavenitatud ruumis paiknesid kahel pool seinu pingid ja peegel, pikk laud oli kõigile ühine. «Kui aga vaseliin ja mingikarp kätte anti, oli nõutus suur,» on meenutanud Meta. «Ei jäänud muud üle, kui teisi jäljendades ka oma nägu ära määrada.»

1945.aastal, just enne suvepuhkusele minekut, anti Metale õppimiseks Ralf Benatzky «Kolme musketäri» mustlaslaul. «Sügisel etenduse eel pani Agu Lüüdik mind rambi äärde istuma, musta paruka pähe ja lillelise kleidi selga, paigutas mõned «mustlastüdrukud» mu kõrvale ning palus laulda. Arvatavasti publikule see meeldis, sest alati sain väikese aplausi. Rambipalavikku ma imekombel ei tundnud. Mulle lausa meeldis esineda.» Selles meenutuses, mis pärineb 1966. aastal Helga Tõnsoni kirjutatud elulooraamatust, on Meta püüdnud jätta muljet, nagu ta oleks olnud mingi algaja laulja. Tegelikult oli tal ju selja taga muljetavaldav soololaulja karjäär ning rahvale oli ta teada, tuntud ja armastatud. See ei olnud mingi «esimene leidmisrõõm».

«Musketäride» proovi aegu küsis Ants Lauter Metalt, kas ta ei tahaks proovida väikest ooperiosa. Naine oli nõus, sest kaotada polnud ju midagi. Selleks sai Sirje Eugen Kapi «Tasuleekides». Paul Rummo libretole kirjutatud esimese nõukogude eesti ooperi lavale tulek 21. juulil 1945. aastal ületas kõik ootused.

1946.a. märtsis tõi Agu Lüüdik publiku ette tema Estonias viimaseks jäänud lavastuse enne kui ta joomise pärast lahti lasti – Rombergi «Kõrbe laulu». Selles tegid kaasa Georg Ots, Elsa Maasik, Meta Kodanipork, Hugo Malmsten, Endel Pärn, Terese Masing, Benno Hansen jt. Meta oli esialgu Elsa Maasiku Margoti osa dublant ja esines paaris Georg Otsaga, kes oli näitlejana veel algaja. Elsa laulis kaks etendust ja jäi haigeks. Kogu raskus langes Metale. Georg Ots ei mäletanud hiljem sellest just palju: «Meie koostöö algusest ei oska midagi jutustada. Minul oli iseendaga sedavõrd palju tegemist, et muu jäi nagu märkamata.»

Georg Ots ja Meta Kodanipork lavastuses «Kõrbelaul»

Ajaleht Kodumaa/Rahvusrhiiv

Publiku otsus kõlas: Estonial on lõpuks ometi jälle - peale Sälliku ja Laidi lahkumist - esimene armastajatepaar – Georg ja Meta. Paari võrreldi omaaegsete kinotähtede Jeanette McDonaldi ja Eddy Nelsoniga, nii tugevat vastastikkust harmooniat ja kõla olevat saali kiirgunud. Meta oli küll Georgist viisteist aastat vanem, aga see ei paistnud kuidagi silma. Naine oskas oma daamilikkuse, vaoshoituse ja suurejoonelisusega võtta sisse koha Milvi Laidi suveräänse ja väärilise järglasena. Ta tundis, nagu oleks tuule tiibadesse saanud. Nii oligi teater Meta Kodaniporgi võitnud. «Sellest ajast peale sulgus minu jaoks ülejäanud maailm. Kuulusin jäägitult temale – teatrile,» tunnistas ta Nõukogude Naise usutluses 1966. aastal.

Meta Kodaniporgi aastakümme

Nüüdsest teenis naine kahte isandat – ooperit ja operetti. Ise on ta meenutanud: «Minu elus oli see üks kummaline aeg. Vaidlesin pidevalt iseendaga. Püüdsin end veenda, et mis mul ikka nii väga kaotada on, kui katsetan mulle pakutud uue osaga. Jään kimpu, teeb selle keegi teine. Aga tore oli ka oma võimeid teada-tunda, huvitav proovida, kas jõud osast üle käib.»

Hooajaks 1947/48 oli taastatud Estonia maja. See andis vanadele estoonlastele jõudu ning lootust. Repertuaari «ajakohastamiseks» tõi Paul Mägi lavale Juri Miljutini «Rahutu õnne». Sellest lavastusest suutsid Meta Kodanipork ja Georg Ots teha inimliku jutu, luua elulähedased karakterid ning mängida välja isegi lüürikat ja nalja. Kuid sellisel tasemel kaasaegseid operette jätkus vähe. Üsna lähestikku jõudsid kavasse veel sama autori «Trembita» ja Isak Dunajevski «Vaba tuul», kuid siis olid paremad teosed selleks korraks otsas.

Eino Uuli otsustas uuesti katsetada klassikaliste operettidega. Ansambel, kes neli aastat tagasi oli «Silvat» mänginud Agu

Lüüdiku lavastuses, tuli nüüd Eino Uuli poolt uuendatavaks variandiks taas kokku. Meta pidas seda endale tõeliseks tuleprooviks, tundes aukartust nii oma esimese klassikalise operetirolli vedikute ja lehvikute kui Silva komplitseeritud iseloomu ees. Aukartust tekitas ka trupp - endised legendid Agu Lüüdik, Lully Wirkhaus, Endel Pärn, ja Hugo Malmsten. Lõhnas vanade heade operetiaegade järele. Just see ergas näiteseltskond kujundaski õhkkonna, kus sai sündida Meta Kodaniporgi esimene terviklik suurroll. Oli head laulu, loomulikku tekstirääkimise vabadust, daamilikkust ja vajalikku sujuvust tantsuliikumises. «Lemmiktualette on mul olnud päris mitu, aga üks neist – Silva I vaatuse kleit – meeldis mulle eriti.» Selle tegi Natalie Mei – kõrge kaeluse ja pikkade käistega, hästi liibuv, brokaadist ülaosa ja vikerkaareliselt sillerdava seelikuga. Inimestele jäi see osa meelde. «Silvat» mängiti üle 150 korra, mis oli uskumatu number.

Siis aga määrati teatrile uus peanäitejuht: Aleksandr Viner Leningradist. Ta tõi lavale Kabalevski ooperi «Nikita Veršinin». Etendust mängiti ainult kolm korda ja sedagi tühjale saalile. Inimesed lihtsalt ei tulnud vaatama. Kuid Viner oli kogunud nõukogude aparaaditöötaja. Ta jätkas «vennasrahvaste» ja vene klassikute teoste mängimist, mis küll hirmutasid publikut, kuid tõi preemiaid ja üleliiduliste ülemuste soosingu.

Tšaikovski ooperi «Jevgeni Onegin» hingepõhjani siira Tatjana osa õnnestus Moskva kultuuridekaadil Meta Kodaniporgil üle ootuste. Ta oli tegelikult Marta Rungi dublant, kes mängis paaris Georg Otsaga; Meta aga Tiit Kuusikuga. Ometi juhtus nii, et rangete moskvalaste vaimustus jagunes jäägitult nimelt Otsale ja Kodaniporgile. Lilled, sedelikesed, kingitused, kirjad ja õnnitlused ja soliste pärast etenduse lõppu teatri sissekäikude juures ootav austajate pilv. Ooperi lõpp kujunes alati kauakestvaks ovatsiooniks ja eesriie avanes ühel õhtul koguni kaheksateist korda. Sealse teatri auväärne direktor sõnas: «Teie Tatjana on ju lausa Puškini poeemi lehekülgedelt maha astunud!» Kui Estonia Moskvast tagasi tuli, oli sellele etendusele suur tung, sest kõik tahtsid näha, mis ime seal siis sündis. Järgnes NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus, millega määrati Tiit Kuusikule, Georg Otsale, Martin Tarasele ja Meta Kodaniporgile Stalini preemia. Estoniat pärjati «akadeemilise» aunimetusega.

Osatäitmisi, mis mahtusid aastate 1945 ja 1959 vahele, oli Metal koguni 34. Naisel oli ilus, väljendusrikas ja eeskujulikult koolitatud hääl, imetlusväärne sarm, pilkukõitev liikumine ja välimus. Süda ja mõistus peale selle. Kuigi tol ajal oli lilli raske muretseda, jagus Metale neid pärast igat etendust alati.

Lauljannal jäi mängimata vaid mõni üksik operett. Samas oopereid, milles Meta oleks tahtnud kaasa teha, lisandus iga aastaga järjest rohkem. Operetis oli Meta Kodanipork täiesti suveräänne primadonna. Tema Silva, Rosalinde, Hanna Glavari ja Mariza said paljudele unustamatuks elamuseks. «Nahkhiire» Rosalinde sai muide ka Metale endale unustamatuks. Seal sai ta nimelt hakkama oma elu «hullema kangelasteoga», õppides laval suitsetama. Naine tegi seda pika pitsi otsast niivõrd nakatavalt, et «Nahkhiirt» dirigeerinud Vallo Järvil olla piinav suitsunälg peale tikkunud. Tema enda kõige armastatumaks rolliks sai «Lõbusa lese» Hanna Glavari. Vaatamata suurele menule pääses Meta Kodanipork toonaste olude tõttu võõrusetendustele üksnes Leningradi, Kiievisse ja Moskvasse. Tema partner Georg Ots oli selleks ajaks laulnud end terve Nõukogude Liidu südamesse ja see kuldne sära langes osaliselt ka Meta peale.

Stseen F. Lehari operetist “Lõbus lesk” RAT “Estonias”. Hanna - Meta Kodanipork ja Danilo - Georg Ots.

Alla Armin/Ajaleht Kodumaa/Rahvusarhiiv

Meta ei olnud lavategevuse kõrval sugugi jätnud ka kontsertesinemisi. Ta esines kooriga, pidulike õhtute segakavades ja interpretide muusikaõhtutel – näiteks Hugo Lepnurmega. Repertuaari ta paljuski ise enam valida ei saanud. Palju tuli laulda operetimuusikat, aga ka aariaid, romansse, lihtsaid laulukesi ja rahvaviise. Endiselt esines Meta ka raadios, enamasti otse. Plaatidel tema laule eriti ei ole.

Kontsertmeister Viive Ernesaks on meenutanud üht apsakat, millega ta kord hakkama sai: «See, mis Meta Kodaniporgiga juhtus, oli kole. Oli kontsert. Georg Otsale tuli telegramm, et peab kohe rongi peale minema. Georg laulis siis alguses ära ja läks. Mina pidin Kodaniporki saatma, läksin noote võtma ja Ots oli noodid kaasa viinud! Mõtlesin, et mängin ära. Hakkasin siis peale, Kodanipork hakkas laulma ja... hkhõõks! Ma olin neli tooni kõrgemalt mänginud, sest mul polnud vahet, kust ma mängin. Selle asemel, et minna õigesse kohta, purtsatasin suure häälega naerma, tõusin püsti ja panin lava pealt minema. Jätsin solisti üksi. Surmani ei andnud ta seda mulle andeks. Mina mõtlesin, et lähen hüppan Pirita sillalt alla.»

Mitmest keerukast asjaolust tingituna sai Ernesaksa «Tuleristsete» Lindast Meta Kodaniporgi viimane ooperiroll ning ühtlasi ka viimane uuslavastus, mille ta Estonia koosseisulise liikmena kaasa tegi. «Minu lühike lavatee ei andnud võimalusi kõiki mind huvitanud ooperiosi ära laulda,» on Meta kahetsusega nentinud. 1959. aastal, kui naisel täitud 55. eluaasta, mis tol korral oli naiste jaoks

pensioniea alguseks, anti talle viisakalt mõista, et aeg oleks lahkuda.

Meta esines küll veel viis aastat mittekoosseisulisena ja tuli välja «Mariza» uuslavastuse nimiosaski. «Tegin seda osa oma vabast ajast ja tahtest. Minult küsiti sageli, miks ma nii talitasin. Seisin ka ise selle küsimuse ees, kuid töötahe võitis.» Lavainimesed ja publik armastasid teda, tema teatrit. See aitas direksiooni mängudest üle olla. Meta suutis nii elus kui kunstis väärikas olla. Visa enesekoolitus ja isikupärane hoitus aitasid tal alati raamides püsida, oma elu tumepoollest oskas ta mõndagi ütlemata jätta. Ning kuigi Georg Otsal oli selleks ajaks palju teisigi partnereid, kõneles publik ikka ja alati Georgist ja Metast heldimusega.

Teatriühingu veteran

Tõeline hüvastijätt teatriga tuli siis, kui Meta Kodanipork sai 60. aastaseks. Seda tähistati alles 1965. aasta 31. mail. Vahetult enne ilmus Sirbis ja Vasaras õnnitlus Georg Otsalt, millest katkend: «Ma nägin sind esmakordselt viieteistkümnepäevase poisina ja armusin esimesest pilgust. Kui täitumatud noorusunistused olid ajahõlma vajunud, armusin sinusse teistkordselt. Siis olid sa juba romantiline Margot ning mina mustamaskiline Punavari. See armastus oli juba tunduvalt püsivama iseloomuga, sest järgnesid «Perichola», «Suur viiuldaja», «Vaba tuul», «Rahutu õnn», «Rose-Marie», «Käsikäes», «Lõbus lesk», «Mariza» ja mitmed teised tükid, kus dirigendid, lavastajad ja endastmõistetavalt ka publik meie romaanidele kaasa elasid. /.../

Sa oled alati olnud sarmikas ning hingestatud partner. Mitte kordagi pole sa hilinenud mõnele proovile või etteastele (mis muudab mälestused selles suhtes väga üksluiseks) ning sinu eksimatu kindlus oma osa esitamisel on etendusest osavõtjatele olnud alati heaks teetähiseks. Ei aastad, menu ega suurenevad sissetulekud pole ahvatlenud sind enesega rahulolule, alati oled sa jälginud põhimõtet, et inimeses (eriti näitlejas) peab olema kõik kaunis – hääl, kuju, käitumine või ükskõik, mida veel soovite. Kuigi on olnud hooaegu, mil sa laulsid peaaegu igas uuslavastuses, pole sinu ilujanu ikka veel kustutatud olnud. Raamatud, näitused ning rännuteed (peaaegu iga suvepuhkuse ajal) on aidanud sul leida võrratult palju poeesiat igas loodavas lavakujus, hoida meeli erksana iga proovitunni lõpuni. Ning kogu su töö ja looming on toimunud nii enesestmõistetava lihtsuse ja loomulikkusega, et raske oleks veel midagi meeldivamat meie kutsealal soovida.»

Eesti NSv rahvakunstnik, RAT "Estonia" endine näitleja Meta Kodanipork.

Gunnar Vaidla/Eesti teatrilii/Rahvusarhiiv

Aastaid hiljem on Arne Mikk küll tunnistanud, et selle teksti kirjutas tema. Georg Otsal polnud aega. Ta pani lihtsalt käe alla. Küllap oli Ots nende mõtetega nõus.

Vaimselt ja füüsiliselt hoidis Meta end tõesti igapidi vormis. Olgu selle tõenduseks või see, et oma 60. aasta juubelietendusel kandis naine sama brokaadist kitsapihalist kleiti, mis talle 17 aastat tagasi «Silva» etenduseks oli ömmeldud.

Peale sugulaste ja näitlejate oli Meta suhtlusring võrdlemisi väike. Päris igaüht ta ligi ei lasknud. Naine elas tollal Draamateatri vastas majas, kus noori paari pandi ja oli vähestele külalistele hea kostitaja. Meta armastas palju küpsetada ja nii mõnelegi jäi kauaks meelde tema küpsetiste vaniljemaitse. Tavaelus suheldes olevat Meta Kodanipork olnud samasugune nagu laval: vapustavalt aval ja sümpaatne.

Viis aastat oli Meta Kodanipork Tallinna Haridusala Töötajate Maja solistide ringi juhiks ja pärast seda sidus end Kultuuriülikooliga. Pikka aega oli naine ENSV Teatriühingu Nõukogu liige ja teatriveteranide sektsiooni esinaine. Selle olid omal ajal rajanud Ruut Tarmo, Eduard Türk, Martin Taras jt. Aasta-aastalt läks sektsiooni tegevus järjest aktiivsemaks ja mitmekülgsemaks. Esinaisena lahendas Meta seal kohviõhtute ja suvitamiste ning ekskursioonide probleeme. Ta isegi nautis tihti teatriühingu käsutuses olnud suvilat Kloogal, suvitades seal koos Mari Möldre, Ruut Tarmo, Ants Eskola ja Heino Ottoga.

Ka elu viimasel kümnendil, mil tervisehäired kimbutama kippusid, hoidis Meta otseses ja kaudses mõttes pead püsti. Uuehuvi ei jätnud teda iialgi. Kui Teatriühing asutas 1975. aastal Georg Otsa preemia, siis Meta Kodanipork oli Voldemar Kuslapi ja Teo Maiste järel kolmas, kellele see määrati.

Meta Kodanipork suri 18. jaan 1983 ja maeti Metsakalmistule.

Kasutatud:

Helga Tõnson. Meta Kodanipork. Tallinn 1974

Marika Rajamäe. Omaaegse lavatähe juured leiab Järvamaalt. Järva Teataja, 6 jaanuar 2005

Helga Tõnson. Põgusaid meenutusi. Sirp ja Vasar, 3 jaanuar 1986

Vilma Paalma. Hetkepeatusi aastais 1940-1950. Kultuurileht, 23 august 1996

